

Finta Edit:
Evolúció

mécse-füstje pusztán
húsát konzerválja fél órára
(a madzag is azért vágja)
bár (mint lény!)
higgye el: — Nekem
mindennél többet jelent
hisz képviseli a természetet
(én-másik felem)
ezért tisztetem:
magamis-forrázó
csóré igazsággal:
kopasz-cementes logikával
e körengetegben:
a Györgyfalvi negyedben
hol vetett a fű már
a bokrok neveltek
(vagy mind elfutnak)
a nádak nem ringadoznak
(mert szivattyúznak)
— ketreceben se ülhetek veled!
mert feljelentenek
széprentásért
piszkításért

tyúktartásért

nem fogta a dolgot:
kotyogott guggolt
diskurált türelmeskedett
s a csempéről igyekve
falat evett

lányom visítva elrebbent
— szeméből valami kiesett —
aznap nem evett
reszketve hozzáműjt:
valamit megsejtett.

Most mire gondolsz, szívem?

Nincs számomra gyötrelmesebb pillanat, mint az, amikor az olvasó megkérdi: mondja, hol leste el a témát? Ilyenkor a művészet „magasabbrendű” közérzetéből hirtelen alázuhanok valami sötét és homályos jégbarlangba, s ijedtemben soha nem tudok elfogadható választ adni. Hiszen már a kódex-másoló barát munkáját is többre becsülték az egyszerű kopírozásnál; hogyan képzelik tehát, hogy az író épp csak bekukkintott valamely kulcslyukon, s utána hazaszaladt megírni a *Háború és békét*?

De bármilyen ostoba és riasztó is ez a hiedelem, egy „ellesett” témára mégis pontosan emlékszem. *Önkéntes rózsák Sodomában* című kisregényem például a következő előzmények lökésére indult el a megírás útján: egy reggel éppen az ablaknál álltam, és lebámultam az utcára, igyekezvén pihentető módon kikapcsolni mindenféle kényszerű elmélkedést, amikor mögöttem megszólalt egy kedves női hang: most mire gondolsz?

És hiába volt jószándékú, sőt egyenesen dédelgető a kérdés, mert egyszerűen ijedt lettem és zavart, azt is mondhatnám: ingerült, mert ezúttal már a szeretet is megszarolta egyetlen önfelédtt pillanatomat. Mit felelhettem volna az érdeklődésre? Elkezdtem azon gondolkodni, hogy az imént valóban

min is gondolkoztam, s mivel nem jutott eszembe semmi, leültem, s rövid elmélkedés után oda lyukadtam ki, hogy talán még egy gépember idegzete is kiégne, összegubancolódna vagy leszakadna, ha szüntelenül újabb és újabb, egymást zavaró, egymást keresztező ingerek érnek. Íme a téma! — villant át bennem; s mert a lehetőségbe mindjárt belészerettem, úgy szeptember közepén (okulván a tapasztalatból) a hegyek közé mentem föl bögni, vagyis elkezdeni a kisregényt...

És nem véletlen, hogy később, az én képzeletből megalkotott robotemberem, valahányszor egyedül vágyott lenni gondolataival, mindig a Szamospartra ballagott ki egy kis fölfrissülésre; de a robotok közelében, csodálatos módon s a valóságnak megfelelően, mindig ott pecázik, csápolja a vizet az idegorvos, az irodalomtanár meg a kazánkovács is. Miről van itt szó, miféle hőbortos divatról?...

Ha csak az alkotást tekinteném, azt mondanám: hát igen, eléggé nagy baj, hogy a művész, a maga zaklatott környezetében, csak agyának egyik csücskével érinti az anyagot, amelynek a mélyére kéne hatolnia. No de a kazánkovács? Ha csak a zajtól menekülne, leülhetne a Sétatér valamelyik padjára: ha csak egy kis levegőt akarna szippantani, autóbusszal vagy akár gyalog is kimehetne a Szent János-kúthoz; de nem, ő inkább elkölt harminc-negyven lejt egynapos kirándulása alatt, majdnem ennyi értékű elemzősítát víz magával, de igyekszik minél messzibb sodródni a várostól, amely kényelmet nyújthatna számára. Pedig nagyon sokszor még a kisujjnyi halak is kacagva elkerülik a csaliját.

Ebből is látszik, hogy az emberek egy részét szerencsére még mindig jobban csábítja ősi barátja, a természet, mint a technikai civilizáció minden vívmánya, és szívesebben hallgatja a kövekről alácsurgó víz énekét a boileres fürdőszoba zuhanyának hangjánál: inkább enyhíti szomját a forrás vizéből, mint a söröskrigliből. S ha szalonnát süt, még a szeme is fénylik az örömtől, nemcsak az ajka, jöllehet otthon évtizedek óta csak olajjal főz...

No de ne szalasszuk el a lehetőség csukáját, s térjünk vissza a halászat-hoz. Annál is inkább, mert a tömeg, tapasztalatom szerint, indokolatlan ellen-szenvet mutat a pecázók iránt. Néha gonoszul, néha derűsen figyeli, hogy egy-egy derék, épeszünek látszó férfi holmi mogyoróvevesszővel, vagy ami még meglepőbb: ötszázlejes, üvegrostú halászbottal vág neki az ismeretlenek, s úgy beöltözik, mintha legalábbis bálnavadászatra indulna. Hát nem szégyelli magát derék ember léteire ilyesmivel foglalkozni?...

A másik s még ennél is ingerlőbb vélekedés pedig az, hogy az ember nem idehaza vadul meg két nagymosás között, hanem akkor, ha órákon át tétlenül gubbaszt két bokor között a folyóparton.

— Mondd csak — szóltottak meg többször az én ismerőseim —, hogyan tudsz ott ücsörögni reggeltől estig, arra a vacak dugóra bámulva?! Én meg is hülyülnék, ha ezt kéne tennem...

Mit felelhet erre egy halász — pláne az olyan, mint én, akit a tehetséges szakmabeliek is csak műkedvelőként kezelnek, s akinek egyetlen nagyobb halálról is azt tartják, hogy pénzen vette? Az első, amit nem értenek, az, hogy engem, s ezt a fajtát általában, a legkevésbé sem izgatja a pecázás „hasznos-sági foka”. Sőt, engem például az örölné fel, ha mondjuk negyedóránként megakasztanék egy-egy ötkilós harcsát, és fel kellene hasítanom, ki kellene belez-nem, be kéne sóznom, hazaszállítanom...

No de ilyen szerencse még soha nem kerülgetett engem, s ha mégis hoz-
zám szegődött volna, kitaró szorgalommal, már rég olyan folyót, patakot vá-
lasztottam volna, amelyből már kipusztultak a halak, hogy pecázás helyett,
mint gyermekkoromban, papírcsónakot eressek alá a vizen, s a parton sza-
ladgálva izgatottan figyeljem bukdácsolását. Így azonban nyugodtan kuporgok
a parton, két bokor között, s bámulom a hullámokat, güböket, s néha izga-
tott pillantást vetek a pallókára...

Hogy mit látok a vizen?... Istenem, ha nem látok semmit, az talán a
legáldottabb eset, mert legalább önfeledten magamba pillanthatok; ott pedig
legtöbbször akad néhány tarkabarka dolog az emlékektől a sóvárgásig, a vá-
gyaktól a csöndes és termékeny bűnbánatig: zavartalanul szerethetem vagy
gyűlölködhetem magam órákon át, miközben úgy érzem, hogy a víz körülöblögeti
és megtisztítja a lelkem... Ez az elmélyülés rendszerint annyira őszinte,
gátlástalan és gyönyörűséges állapot, hogy nem csoda, ha a partról néha izga-
tott hang csap le rám:

— Mit csinálsz, te bolond?!... Nem látod, hogy húz?!...

Ilyenkor zavart leszek, és kapkodni kezdek, s miután a barátom tova-
ballag, hogy kissé lejjebb, vagy ötven méternyire tőlem, a saját halát szalassza
el, azt se tudom, hogy a kétféle szerencsétlenség közül melyik nagyobb: az-e,
hogy elszalasztottam a *zsákmányt*, vagy az, hogy szándékom ellenére félbe-
szakítottam egy izgalmas gondolatsort, amely érdekes megállapítások felé kac-
saringózott...

Gyakran persze más baj is adódik: például az ember összekeszálja a
zsinetet: de higgyék el, a folyóparton ez még csak amolyan szakmai kiesésnek
se számít, s inkább haszonnal jár, mint kárral. Itt nyílik ugyanis alkalmam
az idegnyugtató önfegyelmzéshez, amelynek a nylon kigöbözése és fölcsvé-
zése valóságos gyógypedagógiai módszere, amelyet még az otthonülőeknek is
bátran ajánlhat az orvos. Csak semmi pánik, semmi kapkodás! — intem le
ösztönösen ágaskodó haragomat. — Épp elég, hogy odahaza minden semmi-
ségért kiborulsz, hogy ok nélkül gonoszkodsz, üvöltözöl és meggyótród csalá-
dodat. Tessék egy kis önuralmat tanulni!

Persze, az ember minden elvagyódása, minden nyugalmat kereső szán-
doka ellenére sem magányos lénynek született; a természetjárás másik nagy
előnye egy író számára éppen az, hogy közelebről, ráérősebben és bensősé-
gesebb viszonyban veheti szemügyre az embert, akivel találkozik. Gyakran
tapasztaltam azt is, hogy már öt-tíz kilométernyire a várostól, ha egy erdei
tisztáson vagy egy vakcorderő szélén találkozunk kirándulókkal, másként vi-
selkedünk, mint odabent az épületek betonhasábjai között: valami ősi, tiszta
bizalom és segítőkészön virul ki bennünk, s valósággal megörvendünk egy
vadidegen láttán is, ami ebben a fásult korban igazán nagy dolog.

De ha nem akad idegen, ott a barátunk, akiről idehaza már azt hittük,
hogy mindent tudunk róla; van természetesen olyan típus is, amely semmit
sem változik a természet ölében, sőt kétszeresen aláhúzza azt, ami „civilben“ is
sajátja; Z. barátom például, az irodalomtanár és esztéta, aki mindig pontos-
ságra törekszik, egy reggel azzal vigasztalt meg, hogy nincs semmi baj, ha a
balindok még nem vetődnek rá a csalinkra, sőt meg se érintik azt, hiszen
nyolc órákor kezdenek húzni. Megnéztem az órát, még volt két és fél perc,
így hát nem nyugtalankodtam...

De a legnagyobb csalódást Hornyák Jóska okozta nekem. Őt ugyanis
nagyon jószágos, nagyon melegszívű embernek ismertem, aki úgyszólván még
a kabátot is leadja a hátáról a barátjáért... Ezt a hitet azonban fájdalmasan
megdöntötte egy folyóparti epizód, amelyre holtom napjáig emlékezni fogok.
Az történt ugyanis, hogy beszakítottam egy apró horgot, amelyet tőle köl-
csönöztem. Egy ilyen vacak kis horog alig kerül húsz-huszonöt baniba, így hát
nem értettem, miért tátog és sápad el, mikor meglátja az árván fityegő zsinet-
get; aztán reám nézett, majd ismét a zsinegre, nyelt egyet, megfordult, és
valósággal szaladni kezdett a parti ösvényen.

— Ne vacakolj, ember! — kiáltottam utána békítő szándékkal. — Itt négy
méter mély a víz!... És azonfelül zavaros is... Meg tele van alattomosan
rejtőző nyársakkal!... Nem kívánhatod a halálomat!...

Ő azonban még jobban felgyorsított, s zöld kalapja úgy úszott a parti
bokrok között, mint görögdinnye, melyet ár sodor; hát a fene egye meg, gon-
doltam. Ha valaki ebből is problémát csinál, nincs mit tenni. Veszek majd

neki egy tucat horgot, és odalököm eléje: tessék, de én veled többé el nem indulok halászni!...

Reggeltől délig nem találkoztunk. Mindenikünk a maga útját járta, jól-lehet nemigen tudtuk, merre járunk. De alig esett közöttünk szó az incidensről. Én vártam, hogy szabadkozzék kicsinyessége miatt és megkövessen, ő viszont, mint később kiderült, természetesen tartotta volna, ha legalább akkor beismerem súlyos felelőtlenségemet. Végül is csak este került sor az ügy méltányos megtárgyalására. Ekkor ugyanis kénytelenek voltunk a tényekből kiindulni. A tény pedig az volt, hogy az ő iszákjában lapultak a halak, viszont az én oldalzsákomban volt a fűszeres doboz, s a fejemben a főzés tudománya...

— Hogy lehetsz ilyen könnyelmű? — mondta az én barátom, utolsó dühét is kiadva. — Én, amikor kölyök voltam, még az öregek horgait is kiszedtem, nemhogy a sajátomat otthagytam volna!...

Lefekvés előtt, a szénapadláson már csak ennyit gondoltam: hiába, na! Az idő telik, de a mesterek nem változnak. És aki inas, akár csak a halászatban is, az húzza meg magát!...

Bálint Tibor

Szeretek horgászni...

Nem „irodalmilag“ horgászom. „Idegileg“ sem. Más szóval, nem azért tűzöm a gilisztát a horogra, vagy csapkodom müléggel a Hideg-Szamost, hogy kékhasú százásokra váltható élményeket szerezzek vagy elnyűtt idegeimet fel-frissítsem, megnyugtassam. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy a természet szépsége csal ki az Ólt partjára vagy a hegyipatakok zubogói mellé. Gyönyörködéshez nem szükséges a horgászbót.

Azt se mondhatnám, hogy fogyókúra céljából kaptatok fel a meredek hegyi ösvényeken, hátizsákkal, halászkosárral, horgászbóttal.

Mindezt azért teszem, mert halat akarok fogni. Pisztrángot, pért, domolykót, sügért, csukát — mikor mit. Mennél többet. Akkor is, ha közben nem támad egyetlen „irodalmi ötletet“ se, akkor is, ha közben agyonidegeskedem magam, akkor is, ha a táj csúnya.

Nem vagyok büszke horgász-mivoltomra, de nem is szégyenkezem miatta. Egyformán megmosolygom a horgászat magasrendű lelki gyönyöreiről áradozókat és azokat, akik szerint az egész egy nagy hülyeség, időpocsékolás. Ennekem a horgászat magántügyem.

Azt mondtam, a halért horgászom. A halért, amelyet én akasztok meg a kavargó vizekben, a spriccelő vízesések tövében, a csendes, mély gűbékben vagy a szelíd sellőkben. A halért, amelyet aztán diadallal hazaviszek, nagy-lelkűen hagyom, hogy családom és barátaim megcsodálják, és miközben — velem együtt — jóízűen fogyasztják, dicsérik ügyességemet. A halért, amely valahonnan az ismeretlenből akad a horgomra, onnan, ahová nem látok, ahol nem tudom, mi lehet, csak sejtem, miközben a horogra hipnotizálok — látatlanban — a vizek fürge lakóját.

Azt hiszem, misztikum iránti hajlamomat élem ki a horgászatban.

Nem vagyok jó horgász. Csak néha — szerencsés. Az igazi jó horgász érző idegei nem a botot fogó kézben végződnek, hanem végignyúlnak a horgászbóton, leszaladnak a zsinóron — a csalival is éreznek. Minden tizedik ilyen, legalábbis a hegyi horgászok, a pisztrángászok között. Ők jelentik a horgászok arisztokráciáját — függetlenül attól, hogy társadalmilag milyen réteghez tartoznak. Ránéznek a vízre, és tudják: világosszürke tollú, barnatestű légyre harap a hal. Vagy kék testűre. Vagy vörös tollúra. És tényleg. Egy óra